

Korošec.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravništvo »Korošca« v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petit-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Posamezne številke
stanejo 10 vin.

Štev. 22.

V Celovcu, v petek, dne 17. aprila 1908.

Leto I.

Vstajenja dan.

Radostno utrinja srce, praznično čuvstvo nas navdaja, nam polni prsi. Vstajenja dan, Gospodov dan je napočil. Grmenje topičev in veselo zvonjenje zvonov nam ga naznanja. Čas žalosti je proč, vse vstaja k novemu življenju. Da — ko bi to veljalo tudi za koroške Slovence sploh! Ali ne napoči tudi zanje kmalu vstajenja dan? To vprašanje se nam danes vsiluje.

Še dremljemo, še nas solnce narodne zavesti ni zdramilo k novemu življenju, mnogo jih še spi zimsko spanje narodne mlačnosti, in pomladni dih jim še ni ogrel srca.

Toda znamenja kažejo, da se obrača na bolje. Vedno več jih je, ki jim polni srce narodni ponos, veselje in pogum za narodno delo. Ni zastoj »Korošec« klical in dramil zaspane. Vedno številneje so oni, ki se zbirajo okoli njega.

Tem pošiljamo najprvo in najprisrčneje velikonočne pozdrave in jim želimo prav veselo Alelujo.

Onim pa, ki še stoje ob strani, kličemo: Čas je, da se otresete svoje mlačnosti! Stoletja trajajoče spanje ni bilo v stanu koroškega Slovenca popolnoma zamoriti, preveč je v njem žilavosti, ni mu bilo mar umreti.

Torej, če ne eno, pa drugo! Mar mu je življenje, torej naj živi!

Dovolj bodi dremanja, kimanja, dovolj nezavednosti!

Proč z našo mlačnostjo, popustljivostjo in mehko!

Da, živeti hočemo!

Potem pa bodimo tudi dovolj možati in zahtevajmo, kar nam je treba k življenju. Če hočemo kot narod živeti, moramo se tudi krepko potegniti za svoje pravice.

To ne bo všeč narodnim nasprotnikom. Psovali nas bodo hujskače, ki rušimo narodni mir. Naj, če jim je drago! Ampak hinavec je, kdor

mi pravi, da me ima rad, da mi želi dolgo življenje, pa mi niti ne privoščiči vsakdanjega kruha. Kajne, prijatelj, ljub sem ti in drag, dokler na moje troške živiš! Jaz pa pravim: Vzemi vrag tako ljubezen, čimpreje tembolje, da me ne zadržavi.

Odslej si hočeva deliti pravice.

Pa ne, da bi hoteli Nemcem skriviti lasu! Bog jim daj dobro! Nasprotno, učiti se hočemo od njih, učiti v prvi vrsti narodnega ponosa in neizprososti. Prisiliti jih hočemo, da nas bodo uvaževali in spoštovali. Doslej tega niso storili, pa tudi niso mogli, zakaj? ker niti sami sebe nismo spoštovali.

Ne bodo nam hoteli dati pravic prostovoljno. Pa si jih priborimo! Zgledujmo se na vrlih Seljanih! Še smo v Avstriji, v oni Avstriji, koder so po zakonu zajamčene vsem narodom enake pravice, v oni Avstriji, za katero so se naši slovenski fantje nešteto krat junaško borili na bojnem polju in prelivali srčno kri.

Nočemo Nemcem ničesar kratiti. A iste pravice, ki jih imajo oni na naši slovenski zemlji, iste smemo tudi mi domačini zahtevati.

Zakaj bi se po naših šolah poleg nemščine ne učila tudi slovenščina? Mar naš lep slovenski jezik tega ne zasluži?

Zakaj bi na naši lastni zemlji pri sodnijah, oblastih in uradih ne iskali pravice v slovenskem jeziku? Nемец jo najde v svojem jeziku in najsi v najbolj zakotnem kotu Kranjske. Zakaj bi se ne nastavljali kot uradniki naši sinovi, Slovenci, ki najbolj poznajo naše razmere.

Zakaj bi nadalje pri nas učitelji ne smeli očitno kazati svojega slovenskega mišljenja, če je to dovoljeno nemškemu učitelju, najsi službuje v čisto slovenskem kraju? Zakaj bi se smelo z njimi pometati?

Slovensko ljudstvo brani svoje sinove, ki so ti ostali zvesti, dasi trpe vsled tega škodo.

Bodimo si svesti: Ponujalo se nam ne bo nič in le odločen, možat nastop nam jamči za uspehe. Osebnosti in malenkostnih predsodkov v lastnih vrstah ne poznamo; kadar se gre za strogo narodne koristi, podajmo si roke vsi, tudi če smo si sicer nasprotni. Ne zatajujmo svojih bratov, ne napadajmo jih, čeravno niso klerikalci! Ne bodimo nevoščljivi drug drugemu koščeka kruha in bodimo pravični proti vsakemu. Prvo je, da zajamčimo narodu, življenje in svoboden razvoj. Sebi postiljajmo ne drugim. Enotna ljudska volja mora končno zmajati tudi pri nas, kakor je drugod. In potem zapojemo koroški Slovenci še stokrat veselejo Alelujo nego danes.

Dopisi.

Glinje. (Pevsko društvo naprednje.) Zadnje nedeljo je imelo tukajšnje pevsko društvo »Drava« svoj letni občni zbor pri Cinglcu na Trati. Kakor je iz odborovega poročila posneti, ima društvo okoli 200 K v blagajni naloženega denarja. V odbor so se prejšnji odborniki potrdili. Kakor sem čul, misli napraviti društvo na velikonočni ponedeljek izlet v Šmarjeto. Želeti bi bilo, da bi se ta misel tudi uresničila. K društvu bo pristopilo zdaj nekaj novih udov pevcev, kar je lepo, kajti petje je najiminenitnejša vrsta glasbe. Ker pa kaže lepa pesem najsrčnejša čuvstva, ima veliko pomeno za splošno izobrazbo, pa tudi za izpodbujo narodne zavesti. Slovenec je rojen pevec, zatorej!

Ste pevci, in peti
Naj vse je Vam na sveti
Saj dani so glasi,
Zapojte si včas!

Še nekaj opominov bi rad pristavil. Pazite na lepo, jasno in razločno izgovarjanje besed, pojte lahko in neprisliljeno. Kakor se izpreminjajo čutila, tako je tudi glas, zdaj bolj tih, potem raste, vzdiguje se in zopet pada, vsi glasovi pa se zbi-

PODLISTEK.

Lipi.

Velikonočna pesem koroškega Slovenca.¹⁾

Pred »Prežijem« stoji tam lipa,
Košata in visoka.
Življenja skoraj je že sita —
Po smrti ona stoka.

Kolikokrat pod njo igrali
Fantiči smo se mladi
Veselo v senci smo skakali,
Ko zelenela je v spomladi.

Kolikokrat je zelenela,
To mi ne znamo šteti.
Še ni nam starka odvenela
Cvetela bo še v leti.

¹⁾ Pesnik opeva domačo lipo v Škofičah pred Prežijem!

Nevihte, burje doživela
Je mnogo že na sveti,
In čula narod vsa vesela
Junaške pesmi peti.

Je vidla našo kri slovansko,
Pred »muto«²⁾ v rovu teči.
To klanje je bilo strašansko,
Kdo mogel je uteči?

Iz topov kroglice, so goreče
Morile naše sine
Korošce hlabro se boreče,
Za blagor domovine.

V »kapelici«³⁾ pri Mihaelu,
Tam starčki so molili

²⁾ mitnica, nekdanja francoska, v kateri so se danes francoske kroglice shranjene.

Mladina pa na delu,
Za narod naš premili!!

Ti lipa, naša mati draga,
Kam vodijo spomini?
So že premagali sovraga,
Korotana sini???

Budiš spomine stare dobe
In kličeš na vstajenje!
Slovenske videla si grobe,
In novo spet življenje.

Naj vstaja narod naš koroški
Naj Tvoj spomin ga vzbuja
Naj duh mu Tvoj preroški
Zapoj — veseli Aleluja!

I. Obličnik.

³⁾ sedaj župnijska cerkev sv. Mihaela v Škofičah ob jezeru.

Naročajte pravi domači koroški list »Korošec«!

vajo v eno skupno celoto. Tako petje poslušalce gane, očara in navdušuje. Dobri, izurjeni, oličkani pevci so vse časti in hvale vredni, pa se ne prevzamejo, ter v lepi in soglasju žive med seboj. Naj toraj pevsko društvo „Drava“ raste in napreduje!

Št. Peter pri Vašinjah. (Požar.) Minuli teden je pogorelo pri Trapiču. Užgalo se je menda iz dimnika, ravno, ko se je kruh pekel. Pogorelci so pravi siromaki in sosodje pomagajo, kar morejo.

Borovlje. (Deutsch-freiheitlich!) Ko je priredilo delavsko pevsko društvo pri Justu koncert, sodelovati bi imeli tamburaši iz Bajdiš. A nemška „frajhajt in fortšrit“ tega nista pustila. — Zadnje dni je odpovedal delo ravnatelj Riegler trem delavcem čisto nepričakovano; vsi trije so tamburaši bili. — Zdaj pa naj še kdo reče, da naši posilnenci niso freiheitlich in fortschrittlich! „Pfiu Teufel!“

Pilberk. (Sadimo sadno drevje in vrbje.) — Ni dosti novega pri nas. To je menda že tako skoraj vsakemu znano, da imamo v Pilberku blata do kolena. Tudi semenj smo imeli predzadnji pondeljek. Bilo je jako veliko goveje živine in ovac, tudi kupcev ni manjkalo. Goveja živina se je prodajala zelo slabo, veliko bolje ovce. Kaj je vzrok, da cena goveje živine tako pada? Začelo se je že življenje po polju, začeli smo sejati. Sedaj je že tudi čas za sadenje sadnega drevja. Mlado drevje (pevčnike) dobite pri kmetijskih družbi. Predno jih vsadite, morate pustiti kak teden jamo izkopano in potem, ko se jama že nekoliko osuši in zemlja ogreje, šele drevo vsaditi. — Kdor ima svet blizu potoka, naj zasadi ob njem vrbe in sicer take, ki so pripravne za palice in šibe, za pletenje košev in košar. Jako lep pristranski zaslužek je gojenje vrbovih šib in palic, ki se dobro prodajajo, posebno če so lepe. Posebno pri nas bi se ob potoku Bistrici in Globasnici to lako storilo. To ne stane veliko dela in denarja, a vendar nekaj nese. Naša zadruga v Sinčevasi bi gotovo rada prevzela nakupovanje in razpečavanje palic. Povsod rabimo koše in košare in vse nakupimo od tujcev in ves denar gre v tuje roke. Gojite take vrbe in prodajajte palice, dobite vsaj nekaj tistega denarja nazaj, kar ga izdate za koše, košare in rešeta. Toraj tudi te prilike ne zamudite, ker tudi tukaj je mal pridelek, porabite tudi tega in sploh vsako najmanjšo priliko, kjer se da kaj pridelati. Plačevati morate od vsakega tudi najmanjšega koščka zemlje davek, zatoraj glejte, da Vam vsak košček zemlje vsaj toliko nese, kar plačujete davka.

Doberlavas. Še ni dolgo od tega, kar je bil kmet iz okolice v Doberlovasi. Videl je pred Taurerjevo prodajalnico, kako so dajali tam fantomšolarjem, predno so šli v šolo, piti žganja. Gospoda Taurerja prosimo, da otrokom vendar ne proda žganja, oziroma, da ga ne pusti več prodati. Kam pa bomo prišli, če bodo že otroci, predno gredo v šolo, žganje pili! Kako pa naj se poučujejo taki otroci! In potem je vse podivjanosti, vsega nevspeha v pouku in v vzgoji kriva navadno le šola.

Možica pri Črni. Ker smo uvideli, žalostno dejstvo, — koliko vžigalic razpečava „Südmarka“ potom konsumnega društva v prid svojemu, proti slovenskemu namenu, v našem čisto slovenskem kraju, smo tudi mi vpeljali, ravno tako, kakor Črnjani, narodne vžigalice šolske Ciril-Methodove družbe. Dobivajo se vselej pri našem vrlem trgovcu K. Guttenbergerju, ki bo vsakemu po zahtevanju radovoljno ustregel z narodnimi vžigalicami! Storimo vsi svojo dolžnost in kupujmo samo take.

Žabnice v Ziljski dolini. (Tatvina in ulom na sv. Lušarjih.) Pred prilično enim tednom zvedeli smo, da so na sv. Lušarjih tatovi ulomili v cerkev in v štante in da so odneli, kar so le mogli. Dne 1. aprila so šli žandarji, lastniki štantov in drugi ljudje na goro, da pregledajo škodo. Kakor Turki so se obnašali ti tatovi. V cerkev so napravili veliko luknjo, skozi katero so vlačili svoj plen na prosto. Podobi matere božje so vzeli ves dragoceni kinč in sploh vse, kar so našli drago-

cenega v cerkvi. V zagradi (sakristiji) so odprli s silo vse kište in vzeli ven, kar se jim je zdelo vredno. Udrli so v vse štante, vse prebrskali in premetali, trgali in razsajali, kakor divjaki. Gotovo so bivali več dni na gori, kar dokaže tudi to, da je bilo izpito mnogo steklenic vina in likerja. Viditi je tudi na posteljah, da so na gori prenočevali. Žendarmerija pridno išče storilce in želeli bi bilo, da pridejo ti divjaki prav kmalu pod ključ.

Iz Gutštanjske okolice. Že par let nisem imel opravka pri c. kr. okr. sodišču v Pilberku. Pred enim tednom je zopet nanese slučaj, da sem moral iti k tukajšnjemu sodišču v Pilberk. Ker sem moral nekoliko časa čakati, sem imel čas; ogledoval sem novo popravljeno in lepo urejeno poslopje tukajšnje okrajne sodnije, in pri tem sem opazil, da so znotraj pri tukajšnjem sodišču vsi napisi in razglasi samo nemški. Pred par leti so bili napisi in razglasi pri tukajšnjem sodišču še vsaj nemško-slovenski. — Zakaj se je sedaj zgodila ta sprememba? Ali tako napredujemo Slovenci v pliberškem okraju, ko imamo svojega slov. drž. poslanca? Žalostno, a vendar resnično! Kaj pa naše slovenske občine, ki imajo večino v pliberškem okraju? Nobena se ne gane, posebno pa naša občina Toisti vrh, ki se imenuje slovensko občino, in nič ne stori v tem oziru; to je več kot čudno.

Dovoljujemo si tu vprašati gg. Kogelnika in D. Kotnika, ki imata v občinskem odboru v Tolstem vrhu prvo in zadnjo besedo, ali je vama mrena zrastle na oči, da nič ne vidita, kako se je slovenščina pri sodnih napisih v Pilberku čisto v stran porinila? Vidva imata vendar večkrat opravka pri tem sodišču in bi to morala opaziti. — Slovenske občine pliberškega okraja! Poklicane ste za to, da branite pravice svojega slovenskega ljudstva in da se potegujete za čast in veljavo slovenskega jezika, vzdramite se in storite skupen in odločen korak.

Saj govori naš jezik 95% tukajšnjega prebivalstva. Spominjajte se izreka, ki pravi: „kjer ni tožnika, ni sodnika!“ Naš sodnik, ki je prav ljubezniv gospod, bo gotovo tudi v tem oziru pravičen, ako se le kdo gane. Za vzgled naj vam služi občina Sele pri Borovljah. Želim Vam vesele praznike!

Pilberk. (Vendar enkrat.) Za gotovo smo izvedeli, da bo g. dr. Hudelist, ki je po celi Podjurski dolini znan kot izvrsten zdravnik in zobozdravnik začel ordinirati tudi v Pilberku in sicer prvič na Velikonočni torek, potem pa vsak torek ob 8. zjutraj do 4. popoldan v gostilni pri Gliniku v Pilberku. Tistim, ki ne marajo iti k dr. Herbstu, imajo sedaj lepo priliko potožiti svoje bolečine domačinu.

Iz Šent Jakoba v Rožu. (Prijeten gost.) Kar se je dovršilo delo pri železnici in so odšli vsi tuji delavci, smo mislili da smo se odkrižali za vedno ljudij, ki so človeški družbi nevarni. Vendar pretepev še ni konec. Dne 6. t. m. ob kakih štirih popoldan prišel je neki Franc Urbas v Božičevo gostilno na Vazah. Z besedo „vse bom danes razbil“, je pozdravil navzoče. Nihče mu ni odgovoril, čeravno je bilo dve mizi ljudi. Vsak je vedel, s kom ima opraviti; samo gostilničar se je takoj oglašil in mu ukazal, da se naj takoj vrne, odkoder je prišel in da on nima nič pijače za take vrste ljudi. Seveda se ta za gostilničarjevo svarilo prav nič ni zmenil in je takoj začel nagajati, ljudem zdaj pri eni in zopet pri drugi mizi. Vsi ljudi so že hoteli oditi. Na to se vendar osrči en tamošnjih fantov prav korenjaške postave, ga zgrabi in ga takoj postavi na hladno zunaj hiše. Ko se Urbas enkrat zave, kje da je, takoj zgrabi zaprta vrata in jih vrže iz težajev, tako da jih je moglo iti več na pomoč, ker je hotel z vso silo zopet podreti v hišo. Ko se je mislilo, da je razgrajč že odšel, je šel isti, ki ga je postavil zunaj hiše, Josip Böhm, gledat, ali se ne nahaja v bližini hiše. Urbas pa ni bil še dalj od hiše kakor morebiti kake 300 m, in je takoj zapazil, kdo za njim gleda. V hitrem teku se obrne proti Böhmju in ga takoj začne suvati z odprtim nožem. Böhm je dobil več

ran, eno pa zelo nevarno v levo prsno stran, tako da je ubogi takoj na mestu obležal.

Vse gostilničarje v okolici opozarjamo na ta dogodek in priporočamo, naj pazijo na brate Urbas s sinovi vred. Najboljše je, da se takim gostom sploh ne da pijače in vsak gostilničar, ki noče da bi se poštene in mirni ljudje izogibali take gostilne, bo to storil.

Črna. (Volitve.) Pri tukajšnjih občinskih volitvah je bil potom skupnega postopanja obeh strank v drugič izvoljen za župana enoglasno g. Maks Punzengruber, trgovec in posestnik v Črni. V občinski odbor je bilo izvoljeno 6 kandidatov naše stranke in 6 nasprotne stranke; županov namestnik in prvi občinski svetnik je g. Alojzij Božič, kmet in posestnik v okolici. S tem odborom smo vobče zadovoljni, samo gostilničarji se baje pritožujejo, da so bili prezirani v občinskem zastopstvu, na čem se nekateri izpodtikajo. Slovencem tudi oponašajo, da so sami klerikalci. Če bi bili bolj napredni, bi jih bilo gotovo še več v odboru.

Spodnji Dravograd. (Povodenj in zemeljski plazovi.) Tukaj je preteklo dni stopila voda Lavant čez bregove in napravila precej škode s tem, da je preplavila mnogo polja in travnikov. Tudi Drava je nevarno narasla. Vsled velikega dežja se je otrgala tudi zemlja na več krajih pod ledom in zasula ceste s šodrom, prstjo in koreninami dreves. Veliko opravila je bilo, da se je glavno cesto, vsaj toliko popravila, da se lahko vozi. Čas bi že bil, da dobimo bolj suho vreme sicer zna priti še hujša povodenj.

(Vellkovec. Ulom v posojilnico. Kdo je storilec? Ogenj.) Lansko leto so dosedaj še neznan storilec v posojilnico in sicer skozi strop. Razdrli so kaso in odnesli precej denarja. Zaslišano je bilo takrat sicer precej oseb, vendar pravi storilec niso prišli na sled. Posojilnica ni imela škode, ker je bila zavarovana in tako je stvar precej zaspala. Tedaj se zve, da je žena prejšnjega gostilničarja v hiši posojilnice naznanila svojega moža kot storilca. Njegova žena že nekaj časa ni več živela žnjim skupaj in govori se, da ga je zapustila radi nekega oficirja. Toda že prej, ko je bila še pri njem, se nista mogla in znano je, da ga je parkrat napadla z nožem, tako da pri njej življenja ni bil varen. Da je toraj ovadba sad njene sovražnosti, je jasno in preiskava bo šele pokazala, če je na tem kaj resnice. Čudno je le, zakaj to že ni prej ovadila, ko sta se vendar že prej vedno kregala. Njenega moža so seveda takoj zaprli. Če pa ona res kaj ve, potem bi zaslužila tudi ona, da pride takoj pod ključ. Mesarijo in gostilno je prevzel med tem menda njegov brat.

Pred par dnevi je pogorelo tukaj zvečer, neko gospodarsko poslopje v bližini farne cerkve. Ogenj se ni razširil niti na drugo gospodarsko poslopje, ki je jako visoko zavarovano.

Ne zabite Ciril-Methodove družbe!

Narodne zadeve.

Kako se napreduje. V zadnjem dopisu iz Celovca smo poročali v velevažnem zborovanju slovenskih odvetnikov v Ljubljani zlasti o poročilu o koroških jezikovnih razmerah pri naših sodiščih. Poročali smo tako, kakor je bilo v resnici to poročilo sprejeto z zahvalo obema slovenskima odvetnikoma na Koroškem, zlasti tudi g. dr. Ferdinanda Müllerja v Celovcu, ki je odločno nastopil za pravice slovenskega jezika. In kako je „Mir“ poročal o tem zborovanju? Celo poročilo se omejuje na osebno reklamo enega odvetnika ter ni drugega kakor slavospev na eno osebo, tako da bi moralo biti dotičnika skoro sram. Poročevallec za Koroško je na občnem zboru sam priznal, da en sam odvetnik na Koroškem ni prav nič dosegel, da je šlo celo rakovo pot s slovenščino, g. dr. Oblak je tudi pojasnil, da je ravno kričanje in bahavo objavljanje krivičnih slučajev škodovalo stvari; to je tudi ugleden slovenski list ljubljanski že davno trdil, ko še drugega slovenskega odvetnika na Koroškem ni bilo. Zdaj pa na enkrat kriči

«Mir», da je vse laž, kar se je pisalo v tem oziru že davno, da se je godila dr. Brejcu krivica, «Mir» piše, kaj je dr. Brejc vse dosegel kot «resen» politik i. t. d. Dr. Brejc pa je v svoji skromnosti na občnem zboru ravno nasprotno trdil, da do zadnjega časa ni prav nič dosegel pri sodiščih. Kdo torej govori neresnico? Ali dr. Brejc ali dopisnik «Mirov»? Nekaj pa moremo pribiti. «Mirov» dopisnik dr. Majaronovo zahvalo naravnost pači in falsificira, ker trdi, da je g. dr. Majaron pri tem «ostro obsojal grde in neopravičene „Narodne napade». Mi ne bomo tukaj preiskovali, ali so bili «Narodovi» napadi «grdi in neopravičeni», mi samo to vemo, da je «Narod» pisal svoj čas, da je dr. Brejc najprvo kričal, potem pa puško vrgel v koruzo; da pa s tem ni ničesar dosegel, je sam priznal. Zato pa ostanemo pri svojem mnenju, da samo kričanje prav nič ne pomaga, nego samo škoduje. Grdo pa je od «Mirovega» dopisnika, da tudi dr. Trillerjevo zahvalo falsificira. Gosp. dr. Triller je izrecno zahvalil za nesebično delovanje tudi g. dr. Ferd. Müllerja, to pa je dopisnik «Mirov» čisto zamolčal. Zakaj, — tega ne vemo. Ali je morda to tudi «osebna mržnja»?

Koga častijo slovenski klerikalci! Dunajski župan dr. Lueger je pred kratkim povdarjal, da je Dunaj «nemško» (?) mesto in da se tedaj ne more trpeti v njem nobenih čeških gledaliških predstav. (Česka gledališka družba je namreč nameravala prirediti na Dunaju nekaj čeških gledaliških predstav.) In temu Luegerju vpijejo slovenski klerikalci v Ljubljani «hoch» in «živijo», dež. glavar pa ga pozdravlja v imenu «kranjskega» naroda!

Šolski vestnik.

Gospod urednik! Lepi uvodni članek pod za- glavjem: „Narodno, slovensko pesem v naše šole!“ pa je bil res umesten. Kar z obema rokama ga podpišem in ko bi jih imel več, tudi še s tistimi. Naj Vam iz lastne izkušnje nekaj povem, da boste spoznali, kaj pomeni slovenska pesem v naših šolah. Bilo je na večrazrednici. Ravna je se po predpisih, sem poučeval v svojem razredu izključno nemški. Tudi petje sem gojil nemški, pa ne bogvedi s kakim veseljem in uspehom. Pa mi je vest jela očitati, češ, saj itak otroke dovolj mučiš z nemščino, zakaj bi niti pri petju ne delal izjeme. Kaj bi storilo, če bi tudi vmes zapeli kako narodno. Pa smo eno zakrožili. Joj, to je bilo veselje! Kar prvo pot so se jo že naučili in petja še zunaj šole ni bilo konca. In tako je menda prav; saj se ne učimo za šolo. Kmalu so mi znali otroci precejšnje število slovenskih pesmi. A sedaj sem imel svoj križ. Nemško pesem vendar nisem smel popolnoma zanemarjati, že radi nadzornika ne. In končno sem moral tudi zapisati, katero pesem smo se pretečeni teden učili. Hočem torej zopet zapeti eno nemško, toda glej ga šmenta! otroci nočejo peti. Hudovati sem se moral nad njimi, dasi se mi je skoraj milo storilo.

Ali ni to jasen dokaz, kako vpliva domača, narodna pesem na otroško srce.

Ko sem zapustil tisto šolo, sem prejemal od svojih bivših učencev pisma, v katerih so se pritoževali, da ne pojejo nič več slovenskih pesmi v šoli.

Na sedanji svoji šoli sem bolj samostojen in sem si stvar tako uredil, da vselej pred poukom, predpoldan in popoldan, zapojemo kako lepo narodno pesem. Tako bi priporočal tudi drugim slovenskim učiteljem. Otroci jim bodo hvaležni.

Seveda vsak tega ne more storiti. Marsikateri ima strogega nadučitelja, ki ne trpi, da bi se slovenščina gojila v šoli. Če se oblastvom zdi, takega učitelja kar prestavijo v kak zakotni, pogorski kraj. Nikjer nima slovenski učitelj zaslonbe — tudi tam ne, koder bi je moral najprej pričakovati, pri slovenskem ljudstvu. Nihče se ne gane, če ga prestavijo, nihče nič ne reče, če kot naslednika pošljejo trdega Nemca. Na tak način delajo lahko s slovenskim učiteljem, kakor hočejo. Ko bi se ljudstvo, oziroma njega zastopniki v občinskem in krajnem šolskem svetu, zavedali

svojih pravic, bi se moralo s slovenskim učiteljem drugače postopati; potem bi tudi on svobodno dihal, kakor njegov nemški tovariš. Torej, slovensko ljudstvo, zavedaj se, da si gospodar na svoji zemlji in štiti svoje učitelje, ker vzgojujejo tvoje otroke. Slovenski učitelj.

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v četrtek, dne 16. aprila 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn	13.60
Rž	„	12.—
Oves	„	6.—
Koruza	„	10.—
Ajda	„	9.60
Ječmen	„	9.60
Fižol	kila	18 do 24 vin.
Špeh	kila	1.52 do 1.60
Meso (svinjsko)	„	1.40 „ 1.50
Krma (sladka)	100 kil	8.—
Krma (kislo)	100 „	7.—
Slama	100 „	5.60

Kam in kako je saditi sadno drevje?

Sadno drevje je najkoristnejše, ker nam pri pravilni strežbi in ugodni letini donaja vselej lep dobiček v denarjih ali užitku. V našem listu smo zatorej že mnogokrat poudarjali korist sadjereje ter s primernimi članki vzbujali v bralcih veselje in skrb za to zmirom važnejšo gospodarsko stran. Danes se hočemo malo poučiti, ker je za to ravno priličen čas, o nasajanju drevja.

Sadna drevesa, kupljena ali lastno vzgojena, se sadijo v sadovnjak, t. j. sadni vrt, ob robovih pri njivah, pa tudi ob cestah in potih.

Vsak le malo izkušen bralec ve, da glede zemlje ni vse eno, kam se drevo vsadi. Neugoden je plitev in kamenit, kakor nasprotno tudi prevlažen ali celo močvirnat svet; tudi ni dobro saditi v senčnate kraje, za gozde in na odsolčne bregove, kamor solnce še poleti ne prisije. V vlažni zemlji se drevesa rada nalezejo lesne gnilobe ter vrhutega tudi sadje samo ne dobi istega prijetnega in svežega okusa, ki ga ima sadje v primerni zemlji. V vedni sencu se nahajajoče drevje vidi pazni ogledovalec vse čez in čez z mahom pokrito, ki pa, kar je lahko razumljivo, slabo vpliva na svojega nositelja.

Sadimo sadna drevesa torej najprej v dobro, ne presuho grudo in ne prevlažno zemljo, in šele, ko bi nam takšne že zmanjkalo, poskusimo drugam. Splošno pa trdijo, da sadju najbolj prilaga svet, v katerem rž in pšenica dobro uspevata.

Ogledali smo si že dosti različnih vrst zemlje ter izrekli o vsaki zasluženo sodbo, sedaj se pa vrnimo na primer v sadovnjak ter si še oglejmo, kako se drevesce pravilno in uspešno sadi! Na določenem mestu se izkoplje za pol metra ali tudi malo več (toda ne vodnjak!) globoka jama v obsegu najmanj enega kvadratnega metra. Obsežnost jame je večjega pomena nego globokost, ker se mora gledati na to, da se zemlja, ako ondi ni dobra, v velikem okolišu prekoplje in z gnojenjem izboljša. Pri izkopavanju se devlje različna prst v posebne kupe; ako se pride že v globokosti 1/2 m na šoder in kamenje, se mora takoj nehati izmetavanje. Priporočljivo je, če se hoče v vigredi saditi, da se jame naredi že v jeseni, ker na ta način more mraz izkidanost zemljo in jama zrahljati in kemično zboljšati. Kaj je sedaj z jamo storiti? Ali se najkar drevo vsadi na dno in zasuje? Bog ne daj! Sedaj se najprej zabije kol v zemljo ter se jama zasuje tako, da pride srednje dobra prst na dno, med katero je dobro primešati molo apna ali Tomaževe žilindre, potom se navrže najboljši prsti, da je jama polna; na to se šele postavi in sicer na severno stran kola, sadno drevo, kateremu se prej debelejši korenine malo odrežejo, med korenine in na nje se pa natrosi najboljša izkopana prst. Se-

daj se sme na zasute korenine nakidati tudi gnoja, ki je tembolj izdaten in primeren, čim starejši je! Pri vigrednem nasajanju se naj torej rabi jesenski gnoj ali pa še starejši. Na vrh vsega tega pa pride šele najslabša prst in se tako zravna, da je ob robu višje, proti stebelu pa nižje, torej globeli podobna, da služi za zalivanje z vodo pa ne z gnojnico, kakor se ponekod, žal, tudi opaža. Gledati morate tudi na to, da drevo ne bo globoko vsajeno, pravilno je tako, da ležijo korenine z gornjo plastjo zemlje enako visoko, ker v tej dobi največ hranilnih snovij. Kar se tiče časa za saditev, pa priporočamo zgodno pomlad, kakor hitro se na za drevo določenem mestu zmrzlina raztaja, torej je marec ugodnejši nego april ali celo šele majnik. Letos pa tudi še april. Ako je drevo delj časa bilo izkopano in ima zavoljo tega vele korenine, se mora taisto za 1—3 dni v vodo namočiti. Tudi priporočamo deblo do vej, ki se imajo tako prističiti, da obrezani konci vej vsi v isto višino sežejo, samo vrh mora za eno ped mimo moleti, pomazati z brozgo, napravljeno iz vode, ilovice in kravjeka.

Ako boste sadili drevesa po zgornjem navodilu in le zdrava in dobro okoreninjena, tedaj smete z gotovostjo upati, da se bodo sprejela in uspevala na novem mestu.

Kam se naj čebelnjak ne postavi? 1. V bližini cest, ker po letu v hudi vročini čebele mimo idočega lahko opikajo. Iz tega bi utegnili nastati marsikatera sitnost. Po zimi bi čebele tudi ne imele dovolj miru. 2. Blizu prednje strani hiš iz istih razlogov. 3. Ob bregu potoka ali ribnjakov, ker bi se velika množina težko obloženih čebel utopila. 4. V krajih, ki so vetru pristopni, ker tam ne uspevajo. 5. V krajih, kjer ni dovolj pašne. Tukaj prinašajo mesto veselja in dobička samo jezo.

Strd zdravilo proti slabemu spanju. Ako kdo ne more spati, mu svetujem sledeče: Vzame naj vsak večer, predno se vleže, žlico strdi, velja tudi v mleku, kavi ali na kruhu. Vspeh se prikaže že v kratkem. Spal bodeš kakor vsak, ki je zdrav. Strd redi kri, je redilna in vpliva na človeka pomirljivo. Svetoval bi to posebno nemirnim ljudem. V kratkem se bodo počutili in tudi razdražljivost bode minula.

Svetovna politika.

Znotranja.

V parlamentu je bil sprejet zakon o kontingentu rekrutov v tretjem branju v seji dne 7. t. m. Med klerikalcem grofom Sternbergom in nemškim agrarcem Bergmanom je prišlo do prepira. Sternberg je pozval Bergmana na dvoboj. Klerikalci so porabili to priliko, da se iznebe Sternberga. Klub čeških klerikalcev je izjavil, da Sternberg ni bil nikdar član kluba. Tako so se češki klerikalci svojega paradnega govornika na katoliških shodih znebili, ko jim je postal neprijeten.

V seji dne 8. t. m. je bila na dnevnem redu razprava o ministrstvu za javna dela. Obveljali bodo vladni predlogi in načrti do zadnje pičice; določeni in imenovani so sekcijski načelniki višji, in nižji uradniki. V koliko sta dr. Gessmann in vlada pri imenovanjih uradnikov vpoštevala upravičene zahteve slovanskih narodov, ne vemo. Sedaj, ko se vstvarja novo ministrstvo in se vsi uradniki na novo imenujejo, bi bila vsaka vlada lahko ysem pravična, ne da bi se ji bilo bati očitaj z ene ali druge strani. Kaka je ta pravičnost, bomo kmalu videli — naši poslanci pa bodo z drugimi vred molče sprejeli, kar se nam bo dalo in če bo to tudi — kamen mesto kruha. Od vseh opozicijonalcev so govorili samo socialni demokratje.

V proračunskem odseku je stavil poslanec dr. Korošec predlog, naj se na onih nemških gimnazijah, na katerih je dovolj dijakov slovenske narodnosti, te dijake izpraša pri maturi tudi iz slovenščine. Sprejeta je bila resolucija dr. Žitnika, naj se osnujejo slovenske paralelke na gimnaziji v Gorici; češki agrarec Stanjek zahteva, naj se osnuje češka ljudska šola na Dunaju.

Umor gališkega cesarskega namestnika. V Lvovu (Lemberg), glavnem mestu Galicije, je 12. aprila med avdijencami ustrelil neki ruski visokošolec cesarskega namestnika grofa Andreja Potockega. Ustrelil je nanj petkrat iz revolverja. Grof Potocki je ob 3-15 popoldne umrl na ranah. Grof Potocki je še neposredno pred svojo smrtjo prišel k zavesti. Ob njegovi postelji so bili deželni maršal grof Badeni, župan, nadškof in korni poveljnik. Pred palačo je bila zbrana velikanska množica, ki je z napetostjo pričakovala vesti o položaju namestnika. Neposredno pred smrtjo je grof Potocki prosil cesarju sporočiti, da je bil vedno zvest njegov služabnik in da kot tak tudi umrje. Svoja posestva je ustno sporočil svojim sinov, premoženje v gotovini pa svojim hčerkam. — Morilec grofa Potockega je 24letni maloruski visokošolec Sičinski. Prijavil se je k avdijenci, češ, da ima z namestnikom govoriti o neki popolnoma osebni stvari. V trenutku, ko je vstopil v dvorano in zaprl za sabo vrata, je petkrat zapored ustrelil iz revolverja na namestnika. Vsi strelji so zadeli grofa v glavo ali v prsi. Vse rane so bile smrtnosne. Ko so grofu prihitali na pomoč, je Sičinski klical: „Vse je končano, zanj ni več pomoči.“ Ko so ga prijeli, je izjavil, da je umoril Potockega zgolj iz političnih nagibov, ker je bil namestnik največji sovražnik maloruskega naroda, kar je zlasti pokazal pri preteklih državnozborskih in deželnozborskih volitvah.

Policija je aretirala tudi mater visokošolca Sičinskega, ker je na sumu, da je sokriva umora. Pri zaslišanju je priznala, da je svojega sina pregovorila, naj umori grofa Potockega.

Ko so morilcu prečitali izjavo njegove matere, ki je izpovedala, da je svojega sina nagovorila k umoru, se je morilec zjokal ter izjavil, da to ni res, da bi bila mati sploh vedela za njegove načrte, temveč se le hoče v preveliki svoji ljubezni zanj žrtvovati.

Grof Andrej Potocki je bil rojen l. 1861. Po smrti svojega starejšega brata je prevzel njegovo veleposestvo. L. 1900 je bil izvoljen za državnega poslanca, l. 1903 pa ga je cesar imenoval za gališkega namestnika.

Policijske poizvedbe so dognale, da je Sičinski pred kratkim bival na Dunaju ter se tam opetovano izrazil, na bo umoril grofa Potockega. Morilec je star 32 let. Ko je prvič ustrelil na grofa, je kričal: „Tu imaš plačilo za nasilstva in krivice, ki si jih storil maloruskemu narodu pri zadnjih volitvah.“ Ko je prihital grofov strežaj, ga je takisto hotel vstreliti. Toda več služabnikov mu je izvilo revolver iz rok. Ko so ga peljali skozi čakalnico, je Sičinski zaklical tamkaj čakajočim kmetom: „To se je zgodilo radi Vas.“

Morilec Sičinski je sin bivšega maloruskega deželnega poslanca, grško-katoliškega župnika iz Cieczanowic. Med tovariši je užival toliko za-

upanje, da so ga volili v svojo dunajsko in lovsko zvezo. V šoli je bil vedno odličnjak, in sicer ne vsled marljivosti, temveč vsled nenavadne nadarjenosti. Splošno so mu prorokovali sijajno bodočnost. Bil je mirnega značaja, zato je njegovim tovarišem njegovo dejanje uganka.

Ko je policijski komisar rekel Sičinskemu, da umor grofa Potockega ne bo spremenil volilnega sistema, je odgovoril Sičinski: „Potem se bo dobil drugi Malorus, ki bo prihodnjega namestnika tudi spravil s pota.“ Nadalje je povedal, da je namestnika le umoril, da svari druge. Vozniku ki ga je peljal v zapor, je podaril 10 K, rekoč: „Ne potrebujem denarja, saj me bodo itak obesili.“

Na vprašanje preiskovalnega sodnika, ali obžaluje svoj čin, je Sičinski odgovoril, da obžaluje le osem otrok in soprogo namestnika, njega samega mu ni žal. Na vprašanje, kaj je hotel doseči z atentatom, je odgovoril, da je hotel zadeti sistem. Umora ni izvršil le zato, da bi uničil reprezentanta tlačilnega sistema proti Malorusom, temveč da bo to svarilo za njegovega naslednika.

Raznoterosti.

Nekaj o morilcu naše cesarice. Nemški listi poročajo, da je v kaznilnici v Genevi na Švicarskem Lucheni, morilec naše cesarice Elizabete, na možganih nevarno obolel; zdravniki so po natančni preiskavi tega zločinca enoglasno izjavili, da je njegovo okrevanje popolnoma izključeno. Švicarska ječa je hujša ko takojšna smrt.

Duhovnika je ranil pred oltarjem v Trstu v cerkvi sv. Justa umobolni pastir Ivan Košanec s Koprščine, star 54 let. Mladi duhovnik Ivan Marsič je ranjen v spodnji del trebuha. V cerkvi je bilo malo ljudi, ko je Marsič končal mašo, je skočil nanj Košanec ter ga ranil. Košanec je bil že v norišnici. Ko so ga vprašali, zakaj je to storil, je rekel, da je hotel maščevati prestolonaslednika Rudolfa. Košanec je sedaj na varnem.

Grozno maščevanje zavoljo nezvestobe. Na reki Claire so zapazili francoski uradniki pred par meseci majhen splav (flos). Ko so s čolnom zasledovali, se je nutil veslarjem grozovit prizor. Na splavi je ležala ženska z razpetima rokama in sicer na hrbtu, na nje pa mrtev mož. Obe trupli sta bili z dolgimi žreblji skozi roke in noge skupaj pribiti. Ženi je bilo na obrazu videti — ustnice je imela namreč zašite — kako strašne muke in bolečine, je morala ta revica prenašati, predno se je poslovila od tega sveta. Na koncu splava pa je še ječal majhen otrok, k deskam privezan, ki pa je kmalu izdihnil po svoji rešitvi. Pri truplih so tudi našli majhen listič, na katerem je bilo zapisano, da je tako maščeval mož nezvestobo svoje žene. Žena je bila najbrž iz odličnih krogov, ker je bila oblečena v fino svilo. Mož je bil šele kakih dvajset let star.

Cuden konec vojaškega nagrobnega govora. Pri artilerijski bateriji v pruskem mestu P. je umrl nedavno vojak, ki se je odlikoval po svoji marljivosti in rednosti. Baterijski poveljnik je kotel to priliko porabiti za koristni pouk za celo baterijo; zato so se morali udeležiti pogreba vsi vojaki s častniki vred. Ko je duhovnik opravil na grobu molitve, je nastopil poveljnik ter govoril sledečo nagrobnico: „Vojaki, kogar Bog ljubi, temu pošilja žalost. In tako žalost je poslal nadme, ker je vzel najboljšega človeka cele baterije. Pokojni je bil reden vojak po cesarskih predpisih; nikoli ni šel iz vojašnice brez dovoljenja, nikoli se ni zakasnil, tako kakor snoči vidva tamle, mrcine, ki sta prišla šele po 10. uri. Bil je snajzen vojak, obleka in vse drugo je bilo vedno pri njem v redu, a ni bil taka svinja, kakor tamle Majer, ki je prišel k pogrebu z odprto suknjo in neosnaženimi čevlji. Narednik zapišite Majerju tri dni zapora! To vam naj bo opomin, vojaki! Amen!“

Epilepsija.

Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zateva naj knjigo o tem. 62-3 Dobi jo zastoj in poštine prosto v 6 **Labudovi lekarni, Frankobrod o. M.** (Privil. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Ura z verižico za samo 2 kroni.

Radi nakupa večje množine ur, razpošilja šlezjska eksportna hiša: 1 krasno, pozlačeno, 36 ur idočo precizijsko anker-uro z lepo verižico za samo 2 kroni, kakor tudi 2letno pis-meno garancijo. Pošilja po povzetju 7 3—3

Šlezjska eksportna hiša F. Windisch, Krakov št. Z/II. Opomba. Ako ne ugaja, se vrne denar.

5000 kron zaslužka plačam onemu, ki mi dokaže, da moja čudezna zbirka **600 komadov za samo gld. 2-50** ni priložnostni nakup.

1 pristna švic. sistem Roskopf pat. žepna ura, natanko idoča in regul. s pism. 3letno tovar. garancijo, 1 amer. zlato-double pancer verižica, 2 amer. zlato-double prstana (za gos-poda in damo), 1 angl. pozlač. garnitura, obstoječa iz man-šetnih, ovratnih in prsnih gumbov, 1 amer. žepni nož, 5 delni, 1 eleg. svilen ovratnica, barva in vzorec po želji, najnovejše, 1 krasna igla za kravate s Simili-briljantom, 1 dražestna damska broša, zadnja novost, 1 koristna potovalna garnitura, 1 eleg. usnjena denarnica, 1 par amer. butonov z imit. žlaht. kamni, 1 pat. angl. vremenski barometer, 1 salonski album s 36 umetniškimi in najlepšimi razgledi sveta, 1 krasen ovratni ali lasni kolije iz pristnih orientalskih biserov, 5 indijskih prorokov-hudičev, ki razveseljujejo vsako družbo in še 500 različnih stvari, ki se jih v vsaki hiši rabi. Vse skupaj z ele-gantno sistem Roskopf-patent-žepno uro, ki ima sama dvojno vrednost stane le **gld. 2-50.** — Razpošilja po pov-zetju ali ako se denar naprej pošlje (tudi pismene znamke)

S. Urbach, svetovna razpošiljalnica Krakov št. 375. Pri naročbi 2 paketov se doda 1 prima angl. britev ali 6 ff. platnenih žepnih robcev. Za vse, kar ne ugaja, denar takoj nazaj, tako da je izključen vsak najmanjši risiko. 6 — 3

Del. glavnica K 2,000.000. Podružnica Rezervni fond K 200.000.

„Ljubljanske kreditne banke“

Centrala
v Ljubljani.

v Celovcu, Kolodvorske ulice št. 27.

Podružnica
v Spljetu.

Obrestuje denarne vloge do daljnega po 5% v tekočem računu ali čekovnem prometu, po 4½% pa na vložne knjižice in plača rentni davek sama. **Kupuje in prodaja** vsakovrstne vrednostne papirje, srečke, devize in valute. **Eskomptira in vnovčuje** menice, kupone in izžrebane vrednostne papirje. **Preskrbuje** nakazila in inkasso na vsa tu- in inozemska bančna mesta. **Daje** posojila (predujme) na vrednostne papirje proti zmernim obrestim. **Zavaruje** srečke in druge vrednostne papirje proti kurzni izgubi in revidira številke brezplačno. **Prodaja** srečke na **mesečno odplačevanje**. **Izvršuje** borzna naročila najkulantneje. **Konventira in posreduje** hipotekarna in komunalna posojila. **Dovoljuje** stavbene kredite. **Daje brezplačno** pismene in ustmene nasvete pri vseh bančnih, oziroma denarnih kupcijah.

1 52—4